

УВОДНА РЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА

СОЦИОЛОГИЈА У НОВОМ КЉУЧУ

Овај, наизглед, претенциозан назив требало би да подсети на истоимену књигу Бергера и Келнера у којој аутори, између осталог, тврде да социологија мора да се врати великим темама како би превазишла кризу у којој се нашла седамдесетих година прошлог века.

Генерација младих социолога чији радови се представљају у овом тематском поглављу¹ изгледа да се нашла пред сличним изазовом. Након друштвених промена из 2000 године нестала је велика тема којом се социологија бавила током друге половине осамдесетих и деведесетих година двадесетог века. Реч је, наравно, о друштвеној трансформацији из социјализма у капитализам коју су социолози успешно легитимисали.

Својеврсно самозадовољство због успешно обављеног посла нашло је одушка у шаренилу тема које је преправило социолошке часописе. Судећи према њима могло би се помислити да је Србија земља у којој су сви велики проблеми решени, а главна брига социолога је како да убеди себе да су још увек потребни.

Насупрот томе радови које овде презентујемо, сваки на свој начин, раскидају са самозаљубљеношћу социологије и отварају се ка друштву и његовим најважнијим проблемима.

Текст Стефана Мандића, најмлађег међу ауторима, значајан је већ и по томе што напушта доминантну транзициону матрицу. Он (ре)афирмише Волерстинову теорију светског система како би одредио позицију Србије у њему. Уместо трагања за одговором на питање докле је Србија одмакла на имагинарном транзиционом путу, Мандић покушава да

---

¹ Избор радова и аутора је крајње пристрасан. Реч је, наимае, о томе да се овде налазе прерађени делови школских радова (завршних, мастер и докторских) у које сам стицајем околности имао увид током њиховог настајања. То не значи да у новом нараштају социолога нема подједнако добрих или чак и бољих аутора и радова. То само значи да сам имајући у виду ове радове у њима препознао нека обележја која се чине посебно значајна за развој српске социологије.

одговори да ли се Србија налази на периферији или полу-периферији светског система.

Посебно је значајно што одговор није интуитиван, а видећемо да је емпиријска усмереност једно од битних обележја свих радова и битно обележје социологије у новом кључу.

У том погледу можда је најдаље отишла Јелена Пешић чији је текст заснован на подацима који су анализирани напредним статистичким методама. То је још једно обележје којим се ова генерација социолога разликује од претходне две које су тек почеле да уводе статистику у социологију. Што је још важније њен текст показује да није тешко превазићи наводни јаз између прецизности и значајности налаза.

Још једно обележје социологије у новом кључу је откривање и задирање у велике теме којима се домаћа социологија до сада није бавила. Упечатљив пример представља текст Јелисавете Вукелић који се бави анализом распрострањености еколошког активизма у Србији. Као и остали радови и овај је базиран на подацима, а његов посебан значај је интердисциплинаран приступ без кога је немогуће разумети ово занемарено подручје друштвене стварности.

Суочавање са еколошким ризицима тек стоји пред грађанима Србије и социологијом, али суочавање са прошлошћу везаном за распад Југославије и ратовима за њено наслеђе је нешто што је социологија у великој мери пропустила да уради. Тиме су се невољно бавили политичари и ангажовани интелектуалци. Анализа удбеника историје у бившим југословенским републикама, коју је зналачки извела Ивана Павловић, представља својеврсно искупљење за неактивност социолога на том пољу. Упркос оптерећењу које та тема има за српско друштво ауторка је показала да млади социолози могу да баве тим наслеђем на одмерен и вредносно неутралан начин који је често недостајао не само (екс) југословенским него и страним социолозима који су се бавили тим проблемом.

Наговештена упоредивост са светском социологијом још се снажније манифестује у текстовима Драгана Станојевића, Божидара Филиповића и Наташе Јовановић.

Станојевић отвара питање мушког идентитета посматрајући га кроз призму очинства. Ова, донедавно, табу тема у српском друштву и социологији у овом тексту је обрађена и презентована тако да се не примећује временско кашњење домаће социологије у овој области. Посебно је значајно што се идентитетска проблематика проширила ван оквира који су поставиле студије национализма и феминизам.

Филиповићев рад је значајан јер у фокусу има социлингвистичку тему која је у нашој социологији недовољно присутна. Он, с једне стране, обогаћује нашу социологију приказом значајног рада нама мање познатог холандског социолога, а са друге стране, показује на који начин треба приступити критичкој анализи неког теоријског становишта.

Најзад ту је текст Наташе Јовановић чија тематика наизглед излази из оквира у коме се крећу остали радови. Уместо великих и занемарених тема и проблема српског друштва ауторка се бави питањима од интереса за Тунис. На примеру скорашњих политичких промена у тој земљи ауторка решава неколико теоријских проблема од интереса за социологију политике. Међутим, прави разлог због кога се овај текст нашао у темату је то што се након много година појавио рад домаћег социолога који анализира друштвену ситуацију у далекој земљи. Домаћа социологија у новом кључу се на тај начин и у тематском погледу ослобађа пароксијалности која је, из различитих разлога, притискала последњих четврт века.

Све у свему, мада нужно непотпун, овај темат сведочи да српска социологија има сигурну и светлу будућност. Окрећући се великим, важним и новим темама и обрађујући их методолошки супериорно млада генерација социолога показује да јој неће бити проблем да надомести заостајање на које је услед деценијске изолованости и пароксијалне усмерености, била осуђена српска социологија (мада не и сви социолози) последњих пар деценија.